

Meditsiinidoktor Peeter Tähepõld

Joel Starkopf – Tartu Ülikooli anestesioloogia ja intensiivravi kliinik

23. mail 2002 kaitses Stockholmi Karolinska Instituudi hindamiskomitee ees edukalt doktoriväitekirja Tartu Ülikooli Kliinikumi arst-õppejõud Peeter Tähepõld. Dissertatsiooni teemaks oli "Myocardial protection by hyperoxia". Töö on valminud Karolinska Instituudi ja Tartu Ülikooli arstiteaduskonna vahelise KIRT (*Karolinska International Research and Training*) programmi raames ning teostatud Stockholmi Karolinska Haigla Crafoordi-nimelises eksperimentaalkirurgia laboratooriumis ja Tartu Ülikooli biokeemia instituudis. Dissertatsiooni juhendajaks olid prof Jarle Vaage ja dots Guro Valen Karolinska Instituudist ning dots Joel Starkopf Tartu Ülikoolist. Väitekirja oponentideks olid prof Kirsti Ytrehus Troms, Ülikooli meditsiinilise füsioloogia instituudist. Uurimistöö tulemused on avaldatud Euroopa ja Ameerika juhtivates kardiovaskulaar- ja torakaalkirurgia- ning füsioloogia-alastes teadusajakirjades. 12. detsembril 2000 kaitses Peeter Tähepõld Karolinska Instituudis KIRT-programmi raames ka litsentsiaadikraadi.

Peeter Tähepõllu doktoriväitekirja käsitleb südamelihase kaitset isheemia-reperfusiooni kahjustuse eest. Ehkki südamelihase funktsioneerimiseks eluliselt tähtis ja ainuvõimalik moodus, võib verevoolu taastamine isheemilises piirkonnas ja sellega seostuv molekulaarse hapniku juurdepääs põhjustada rakkude elutähtsate komponentide kahjustust kuni rakusurmani välja. Ebastabiilse stenokardia ja/või ägeda südamelihase infarktiga haigetel, samuti kehavälise vereringe tingimustes tehtavate südameoperatsioonide korral on südamelihaskude kaitset oluline kliiniline tähendus. Südamelihase endogeensete adaptatsioonimehhanismide käivitamisel mängib olulist rolli oksüdatiivne stress, mis vallandab mitmed rakusisesed signaalsüsteemid ja see omakorda viib südamelihase tolerantsi kasvule isheemia suhtes. Dissertatsioonis on kasutatud sellise kaitsereaktsiooni esilekutsumiseks hüperoksiat (hapniku suprafüsioloogiline fraktsioon

sissehingatavas õhus). Doonorlooma (rott või hiir) ekspositsioon hüperoksiale vähendas isheemia-järgsete rütmihäirete esinemissagedust isoleeritud südamele. Samuti tagas hüperoksia isoleeritud südame isheemia-järgse funktsionaalse kaitse, parandas koronaarvoolu ja vähendas infarktkollet. Kaitseefekt sõltus hapniku fraktsioonist sissehingatavas õhus, aga ka hüperoksia kestusest. Töös on esimest korda demonstreeritud, et ka ateroskleroosilisel katseloomal on võimalik esile kutsuda adaptatiivseid muutusi südamelihase kaitseks isheemia-reperfusiooni kahjustuse vastu. Eksperimentaaluuringutest on välja kasvanud kliinilise uuringu projekt Eestis.

Peeter Tähepõld on sündinud 6. oktoobril 1966. aastal Tartus. Keskkooli omandas Tartu II Keskkoolis (praegune Miina Härma Gümnaasium). 1990. aastal lõpetas Tartu Ülikooli arstiteaduskonna ravi erialal. 1990–1991 läbis anestesioloogia-reanimatoloogia internatuuri. Alates 1991. aastast töötab ta Tartu Maarjamõisa haiglas, praegu Tartu Ülikooli Kliinikumi kardiovaskulaar- ja torakaalkirurgia kliiniku kardiokirurgia osakonnas anestesioloogina. Peeter Tähepõld on abielus. Abikaasa Heli Tähepõld töötab perearstina Tartu Ülikooli perearstikeskuses ning assistendina Tartu Ülikooli polikliiniku ja perearstiteaduse õppetoolis. Perekonnas kasvavad poeg ja tütar.

Soome arstide kammerkoor Medikanto Tartus

Soome arstide kammerkoor Medikanto on koos käinud 11 aastat. Kooris on 30 lauljat, enamasti Helsingist ning selle ümbrusest, kuid 5 lauljat ja dirigent elavad Turus.

Dirigent Uli Korhonen on lauluõpetaja ja tegutseb ka lauljana. Tema repertuaaris on põhiliselt keskaegne muusika. Ta on välja andnud kaks CD-plaati. Uli Korhoneni sõnul on arstide juhendamine omaette elamus ja töö arstide kooriga on huvitav.

Kooriproovid toimuvad kaks korda kuus Helsingis Soome Arstide Liidu majas. Arstide sõnul on koorilaul neile hobi ja täiendav võimalus

kolleegidega suhelda. Nad ei esine avalikel kontsertidel, vaid eelkõige mitmesugustel arstide üritustel. Koori nimi Medikanto on tuletis ladinakeelsetest sõnadest *medicina* ja *cantare* ning lauljate sõnul iseloomustab see hästi nende püüdlusi. Huvitaval kombel on nimes sarnasust ka Soome kuulsal helilooja Oskar Merikantoga.

Koor külastas 28. septembril Tartut. Ülikooli lastekliiniku auditoriumis anti väike kontsert ning Tartu Arstide Liidu algatusel kohtuti Tartu kolleegidega. Kuulajate sõnul on koor heal tasemel. Üheskoos Soome kolleegidega veedeti meeldiv päraslõuna.

Soome arstide kammerkoor Medikanto Tartus.
Foto K. Tamm

Riigi teaduspreemia 2002 laureaat Marika Mikelsaar

Teadussaavutuste eest arstiteaduse valdkonnas anti 2002. a riigi teaduspreemia Tartu Ülikooli mikrobioloogia instituudi juhatajale, prof *dr. med.* Marika Mikelsaarele.

Preemia anti uurimistöõde eest, mis tehti aastatel 1998–2001: 1) uuriti laktobatsillide esinemist laste soole mikroflooras ja selgitati piimhappebakterite rolli lapse immuunsüsteemi stimulatsioonis. Ilmnes, et eesti laste mikroflooras esines laktobatsille sagedamini kui nende eakaaslastel Rootsis; 2) avastati inimese mikrofloora laktobatsillide seni kirjeldamata omadusi, mille tulemusel on võimalik välja töötada kodumaiseid probiootikume; 3) uuriti erinevusi helikobakterite geneetiliste virulentsus-märkerite vahel eestlastel ja venelastel. Erinevatel etnilistel rühmadel on erinevusi normaalse ja patoloogilise mikrofloora kandluses ning seda tuleb arvestada bakteriaalsete infektsioonide diagnoosimisel ja vaktsiinide väljatöötamisel; 4) jälgides *Mycobacterium tuberculosis*'e Beijiingi tüve klooni levikut Eestis, annab see võimaluse molekulaarsete diagnoosimeetoditega kindlaks määrata multiresistentsete tuberkuloositekitajate klooni ning rakendada leviku kontrollimise meetmeid; 5) uuriti mikroobide antibiootikumiresistentsuse trende Eestis, võrreldes seda suundumustega mujal maailmas, ja püüti selgitada, millised antibiootikumid sobivad meil enam levinud bakteriaalsete infektsioonide raviks.

Uurimistöõde jooksul on laureaadi juhendamisel valminud 3 meditsiinidoktoritööd ja 2 biomeditsiini magistritööd, mis on ka edukalt kaitsnud.

Eesti Patendiametile on esitatud taotlus kodumaise probiootikumi tootmiseks kasutatava *Lactobacillus fermentum* ME-2 patendi kaitseks. M. Mikelsaare juhitud uurimisrühm isoleeris *Lactobacillus fermentum* ME-2 eesti tervelt lapselt. Mikroob on deponeeritud Saksamaal spetsiaalses kollektsioonis (DSMZ).

Laureaat on olnud pikaajalises koostöös TÜK lastekliiniku, TÜK kirurgiikliiniku, TÜ biokeemia instituudi ning TÜ perearsti ja polikliiniku õppetooli uurijatega. Samuti on ta osalenud ühisprojektides Soome Turu Ülikooli ja Rootsi Lundi Ülikooli ning Karolinska Instituudi teadlastega.

Einar Brünberg

04.06.1956–12.09.2002

Raske haigus viis Rakvere arstide perest manalasse andeka ja tööka, kvalifitseeritud kirurgi dr Einar Brünbergi. Parimas eas mehe elutöö jäi pooleli.

Einar Brünbergi huvi meditsiini, eriti kirurgia vastu ilmnes varajases nooruses ja oli seetõttu tähelepanuväärne. Juba Rakvere I Keskkooli 9. klassi õpilasena abistas ta õppetööst vabal ajal Vene tänava kirurgiaosakonna sanitare ja õdesid, huvitades erksalt ravitööst. Tartu Ülikooli tudengina laienes Einar Brünbergi töö- ja huviring, valmis kaks auhinnalist uurimistööd. 1980. a lõpetas ta arstiteaduskonna *cum laude* ja asus tööle oma kodulinna haiglasse kirurgina.

Dr Einar Brünberg oli suurte teoreetiliste teadmiste ning hea operatiivse tehnikaga kirurg. 1995. aastast alates juhatas ta Rakvere haigla operatsiooniosakonna tööd. Einar Brünberg õpetas paljusid interne, oli alati nõu ja jõuga abiks kolleegidele. Ta täiendas regulaarselt oma teadmisi Eesti, Läti, Vene ja Rootsi tunnustatud kliinikutes. Tema lugemus oli suur, sest emakeele kõrval valdas ta nii sõnas kui kirjas saksa, rootsi, soome ja vene keelt.

Rakvere linnakalmistul puhkab nüüd igavest und töökas, elurõõmus ja mitmekülgne kirurg, kes oma 22 tööaasta jooksul ravis terveks tuhandeid teisi, kuid ise jäi alla võitluses tänapäeval veel sageli ravimatu tõvega.

Töökaaslastele, patsientidele ja sõpradele jääb unustamatu mälestus dr Einar Brünbergist, kellel on märkimisväärne koht Rakvere haigla kirurgiaosakonna ajaloos.

Kolleegid Rakvere haiglast